

**Политика за климата под маската на правата на човека в
„Европейския съд по изменението на климата“**

**Правни, политически и икономически въпроси от
съдебните дела във връзка с изменението на климата в
Европейския съд по правата на човека**

**Доклад за групата на ЕКР,
Европейски парламент, Брюксел**

Д-р Лукас Бергкамп [Lucas Bergkamp], магистър по право
Катинка М. Брувер [Katinka M. Brouwer], магистър по право

Брюксел, 20 май 2021 г.

Резюме

Делото Duarte накратко

В делото Duarte шестима непълнолетни португалци се жалват пред Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) във връзка с нарушаването на „правото им на живот и на семеен живот“ от 33 страни, които според тях имат неадекватни политики по климата.

Те формулират поредица от изисквания, сред които (1) намаляване на емисиите на парникови газове, (2) строги ограничения върху износа на изкопаеми горива, (3) строги мерки за компенсиране на емисиите, свързани с вноса на продукти и (4) мерки, които да заставят компаниите, действащи в международен мащаб, да ограничат емисиите си по цялата верига на производство.

Във всички тези области емисиите трябва да бъдат сведени до нула с цел справяне с „извънредното положение във връзка с климата“. Въз основа на благоприятно решение на ЕСПЧ те ще могат след това да водят нови съдебни дела на национално равнище срещу страните, които не полагат достатъчно старание за постигане на тези цели. Обвинените страни няма да имат друг избор, освен да изпълнят решението на Съда, тъй като обжалване не е възможно.

Огромни последици за икономиката и демокрацията

Заложена е доходността на цялата икономическа система, защото разходите на компаниите и страните за изпълнение на изискванията ще скочат до небесата. Подобно решение би поставило икономиката на много страни на колене, с всички последици от това.

Освен икономическите последици, които е трудно да бъдат преувеличени, последиците за демокрацията и върховенството на закона също ще бъдат огромни. При изход в полза на жалбоподателите политиката по климата ще бъде безсрочно извадена от обичайния процес на вземане на политически решения, при който избрани представители и администратори могат да претеглят различните интереси един спрямо друг, да оценяват политиката и ако е необходимо, да внасят съответните поправки и изменения.

Политизиран, едностранчив и активистки подход

Изглежда твърде вероятно непълнолетните португалци, които всъщност са пионки, тикани напред от организации, активни в областта на климата, да успеят да спечелят делото. Въз основа на няколко иска и определения съдиите от ЕСПЧ са показали особена едностранчивост, която спокойно може да бъде наречена политизирана.

- **Първо**, този обвинителен акт е трябвало да бъде отхвърлен незабавно, тъй като той напълно заобикаля националния съдебен процес. Макар това обикновено да е стандартно изискване за производствата в ЕСПЧ, на делото е дадено специално предимство поради „спешността“ на въпроса.

- **Второ**, ЕСПЧ по своя инициатива е разширил жалбата, заведена от непълнолетните тъжители, като е включил в нея „изтезание“.

Според Съда прилагането на „неадекватна политика по климата“ явно може да се приравни към изтезание или нехуманно отношение.

- **Трето**, участващите в делото съдии вече са правили публични изявления за „безспорното съществуване на извънредно положение във връзка с климата“, което изисква спешни действия, като освен това председателят на Съда нарече в своя реч ЕСПЧ „Европейски съд по изменението на климата“. Той също така изрази оптимизъм относно шанса за успех на „правосъдието във връзка с климата“, което може да се разбира като открита покана към активистите в областта на климата да си осигурят подкрепата на Съда в усилията си да наложат мечтаната от тях политика по климата на Европа и на останалия свят.
- **Четвърто**, ЕСПЧ отхвърли солидно мотивирано искане за встъпване като страна от загрижени членове на Парламента, без да посочи причините за решението си. Същата участ сполетя и група експерти по конституционно право, както и организация, която се отнася критично към политиката по климата и научната ѝ основа. Встъпване обаче е разрешено за организации, които явно симпатизират на жалбоподателите по делото.

Следователно това дело отговаря на наблюдаваната напоследък тенденция ЕСПЧ да прибегва до политически активизъм, който пряко застрашава разделението на властите. Обективното изслушване в Европейския съд по правата на човека не е гарантирано.

Правата на човека като претекст

Делото Duarte показва как активистите в областта на климата са намерили съюзник в лицето на пристрастните съдии, с които са идеологически близки. Под маската на правата на човека, политиката в областта на климата се свежда до необратим съдебен диктат, върху който не е възможен демократичен контрол. Съдебни органи, които диктуват политиката на демократично избрани правителства, не прилагат законите, а по-скоро ги пишат сами. Въпросните съдии дори не си правят труда да прикрият своята пристрастност.

Заклучение

Върховенството на закона и разделението на властите трябва да бъдат възстановени. Не е допустимо съдии да злоупотребяват с международен договор за правата на човека с цел принудително налагане на политика по климата на страните от Европа. Вземането на решения, което следва да става на политическата арена, е превърнато в заложник, като се подкопава целият модел на демократично управление и доверието на гражданите във властта. ЕСПЧ се е превърнал в политизирана институция, която активно води политика, без да има мандат за това. ЕСПЧ трябва да се върне към основното си предназначение на защитник на правата на човека, а не на институция, подкопаваща демокрацията, политиката и върховенството на закона.